

SANSKRİT EDEBİYATTAN EĞİTİM VE BİLGİ ÜZERİNE ÖZDEYİŞLER

Prof. Dr. Kemal ÇAĞDAŞ

Eski Hint yazarlarının üstün hüner gösterdikleri bir edebî tür de veciz manzume türüdür. Böyle beyitleri, masallar, hikâyeler, efsaneler, dinî ve geleneksel edebiyat ve hattâ bilimsel yazılar içinde de buluyoruz.¹ Bu çevirimizde çeşitli Sanskrit kaynaklardan, özellikle Pançatantra,² Hitopadeşa³ ve Mahābhārata⁴ dan derlenmiş eğitim ve bilgi üzerine düzölmüş özdeyişlerden seçilmiş bir demetin Türkçesini sunduk. Yazımızın sonunda verilmiş olan sayılar her sözün Otto Böhtlingk'in⁵ antolojisindeki yerini göstermektedir.

Eğitim Üzerine

- 1 -

Akıl gözüyle gören kişi bu dünyada günaha girmez, dilediği anda her şeye veda eder ama erdemden uzaklaşmaz.

- 2 -

Akıllı kişiler oğullarına iyi davranış yollarını süreli olarak öğretir; becerikli ve iyi davranışlı kişiler ailelerinde saygı görürler.

- 3 -

Aklında daima en yüce gerçeği tut, gelip geçici zenginliğe kapılma, bilginlerle birlik olmak insanı dünya denizinde (boğulmaktan) kurtaracak tek gemidir.

- 4 -

Alçak gönüllülük insanı utançtan; yürekli davranış, zarardan; sabır, öfkeden; geleneklere uymak, kötü şöhretten uzak tutar.

- 5 -

Ancak annesi ve babası tarafından süreli olarak çalıştırılan oğul erdemli olur, sadece dünyaya getirilmekle çocuk bilgin olamaz.

1 Bu tür yazılardan şimdidekiler aşağıdaki çeviriler yayımlanmış bulunmaktadır.

a Çağdaş, K., Hitopadeşa'nın Önsözü, A.Ü.D.T.C.F.D., Cilt.: XXIV, Sayı: 1 - 2, A.Ü. Basımevi, 1969.

b Çağdaş, K., Kautilya'nın Arthaşāstra'sından Yöneticilere Bazı Öğütler, A.Ü.D.T.C.F. Doğu Dilleri Dergisi, Cilt.: 1., sayı: 3, A.Ü. Basımevi, 1969.

c Çağdaş, K., Dostluk üzerine Özdeyişler. Armağan, M.E.B. Basımevi, İstanbul, 1971, S. 117-131

2 Hertel, J., The Panchatantra - Text of Purnabhadra, Harvard, 1912.

3 Kale, M.R., The Hitopadeşa of Nārāyana, Bombay, 1924.

4 Krishnāçārya, T.R., Vyāsāçārya, T.R., Śrīman Mahābhārata, Bombay, 1906.

5 Böhtlingk, O., Indische Sprüche, 3 Cilt, Wiesbaden, 1966.

- 6 -

Baba (çocuğun) geçimini sağlar, anne onu yetiŐtirir, ğretmen ona akıl fikir verir, onun için ğretmen saygı değer bir kiŐidir.

- 7 -

Babası tarafından Őımartılmayan bir oğul, öğretmenin eğittiği bir ğrenci, eki altında dövülen altın, insanın süsü olur.

- 8 -

Başkalarına bilgi veren bilgiden yana zengin olur, emniyetli koruyan tehlikeye düŐmez, yiyecek dağıtan mutlu olur, ilâç dağıtan hastalığa tutulmaz.

- 9 -

Bilgi, alıŐmayınca, kadımlar, süreli olarak gülünce; tarlada, tohum kötü olunca; kral, hizmetlileri hata yapınca yok olur.

- 10 -

Bilgi edinmek isteyenler Şu sekiz Őeyden uzak kalmalıdırlar: AŞk, hiddet, ihtiras tatlı Şeyler, ss, eğlence, fazla çalıŐmak ve fazla uyumak.

- 11 -

Bilgi okumağa, zekâ geçmiŐteki iŐlere, zenginlik gayrete, Őans ise kadere bağlıdır.

- 12 -

Bilgiyi tembellik, kadını dırdır, tarlayı fena tohum, orduyu baŐbuđsuzluk öldürür.

- 13 -

Bilginin temeli etddr, Őans kişinin işlediği iŐlerinin, Őohret eli açıklığın, zekâ tecrübenin sonucudur.

- 14 -

Bir bilgi edinmek için hocasının yanında durmayan, hocasına fikir ve hareketleriyle saygı göstermeyen, rahimde bir yavruyu öldürmekten daha büyük bir günah iŐlemiŐ olur; dünyada bundan daha büyük kötülük yoktur.

- 15 -

Bir Brahmanı öldüren, iki içen, bir haydut ve öğretmenin yatağını kirleten, bu suların tekini ya da tümünü iŐlerse büyük günah iŐlemiŐ sayılır.

- 16 -

Bir insan, ateşe, hocaya, bir Brahmana, ineğe, kıza, yaşlı birine ve çocuğa ayağıyla dokunmalıdır.

- 17 -

Bir kralın sarayında kişi hep kuŐku içinde olmalı, bilgi edinmek isteyen hocasının evinde çok alçak gnl davranmah. Kötü davranışlı kişilerle iliŐkiler, içinde az yağ bulunduğundan hemen snveren fakirlerin gece lâmbaları gibi, sona erdirilmeli.

- 18 -

Bir kürekle (toprağı) kazan bir insanın (sonunda) suya raslıyacağı gibi, itaatli bir öğrenci de (sonunda) hocanın bilgisine kavuşur.

- 19 -

Bir öğretmen bir öğrencisine bir tek hece bile öğretse, bunun borcunu ödemek için dünyada hiçbir servet kâfi gelmeyecektir.

- 20 -

Bir beyit ya da bir mısra, bir kelime hattâ bir heceyi öğrenerek, hediye vererek, okuyarak ve çalışarak kişi gününü yararlı geçirmeli.

- 21 -

Bir Tanrıyı (putunu), kralı, hocayı, zevceyi, doktorları ve müneccimleri eli boş ziyaret etmek olmaz, olursa işiniz yatar.

- 22 -

Bir vezirin işlediği suç eninde sonunda krala, bir kadının işlediği suç ise kocaya, bir öğrencinin işlediği suç ise hocaya yüklenir.

- 23 -

Bütün yazılı eserleri anlayamadan okuyan kimse, mücevherler taşıyan, ama onlardan yararlanmayan bir merkebe benzer.

- 24 -

Çocuğu şımartmanın çok zararlıları vardır, sert davranma ona bir çok erdem kazandırır, onun için insan oğluna ve öğrencisine hep sert davranmalı, onları şımartmamalıdır.

- 25 -

Dengeli kişi tatlı uyur, açık göz gerçek olanla olmayanı birbirinden ayırt edebilir. Düşmanımız kontrol altında tutamadığımız duygularımızdır, bunları yenmesini bilirsek bunlar da bizim dostumuz olur.

- 26 -

Devlete yönetilen suç krallara, kralların suçları rahiplere, kadınların suçları kocalara, öğrencilerin suçları hocalara yüklenir.

- 27 -

Dırdır, kısacası ölüm demektir, şikâyet dolu sözler mutluluğun sonudur, (öğretmene) itaatsizlik, vefasızlık ve kendini övme bilginin üç düşmanıdır.

- 28 -

Dikkatle dinleyen bir kulağa abıhayat gibi gelecek olan şey nedir? İyi bir ders. Değerli bir şeyin esası nedir? İnsanın bütün isteklerinden arınması.

- 29 -

Dilbilgisi bilindiği gibi, sonsuz derecede geniş ve derindir, hayat kısa ve engeller çoktur, onun için, kuğunun sütü sudan ayırdığı gibi, önemsizi atıp, en iyisini almalı.

- 30 -

Doktorlar, falcılar ve hocalar her şeyi kendilerinden yana kabul ederler yılan terbiyecisi ve aptallar ise her şeye düşman gözüyle bakarlar.

- 31 -

Düşmana ait olsa bile insan, erdemleri takdir etmeli, hatalar öğretmene ait olsa bile söylenmelidir, bir oğula ve bir öğrenciye her durumda ve ne pahasına olursa olsun uygun olan ne ise o söylenmelidir.

- 32 -

Düşmanı düşman, dostu dost, tarafsız tarafsız, yaşlıyı yaşlı, öğretmeni öğretmen olarak bilip tanımayan aptallar her yerde yok olurlar.

- 33 -

Eğer eğitilmedilerse, anne ve baba oğullarına düşman ve el gibi görünür, böyle bir oğul flamingolar arasında bir balıkçıl gibi parıldamaz, sönük kalır.

- 34 -

Eğitici, yetiştirici, öğretmen, velinimet olan ve insanı bir tehlikeden kurtaran kimse, bu beşi baba gibi bilinir.

- 35 -

Eğitilmiş olana aptallık uzak durur, dua edene günah bulaşmaz, susanın başı derde girmez, uyanık olan tehlikeden uzaktır.

- 36 -

En güzel nedir? İyi davranış. En kutsal banyo yeri neresidir? Temiz kalp. İnsan neden kaçınmalıdır? Para ve sevgiliden. Daima neye bağlanmalıdır? Öğretmenine ve kutsal yazılara.

- 37 -

En kutsal şey nedir? Erdem. Bu dünyada en temiz olan nedir? Kalbi temiz olan. Kime bilgin denir? Gerçek olanla olmayanı ayırt edebilene. Zehir nedir? Öğretmeni hafife almak.

- 38 -

En yaşlı kardeş, öz baba, insana bir bilgiyi öğreten, bu üç kişi ve keza erdem yolunda bulunanlar baba olarak bilinmektedir.

- 39 -

Evlâdım tembelliği öğren ama kullanma, öğrenmeyen bir hamaldan farksızdır. Bir şeyler bilen krallar bile saygı duyar, evlâdım her gün öğren.

- 40 -

Ey Bharata'ların en yücesi, şu beş (kutsal) ateşe en yüksek itina gösterilmelidir: Baba, Anne, Ateş, Ruh ve Öğretmen.

- 41 -

Ey yüce kişi! kişi neye göre hareket etmeli? Öğretmenin sözüne göre. Kişi neden kaçınmalı? Kötü bir işten. Kime öğretmen denir? Gerçeği araştıran ve daima şerhatıkların iyiliğine çalışan kişiye.

- 42 -

Feragattan daha üstün zevk, doğru bilgiden başka dost, Vishnu'dan başka kurtarıcı, dünyadan daha öfkeli düşman yoktur.

- 43 -

Gelenekler dürüstlikle, bilgi gayretle, güzellik temizlikle, aile iyi davranışla korunur.

- 44 -

Geleneği iyi bilen ve uygulayan, kutsal bilgilere (Brahman bilgisine) ve başkaca erdemlere sahip bir öğretmene halk saygı gösterir.

- 45 -

Gerçek öğretmen kimdir? Bize iyilik sağlayan bilgiyi veren. Öğrenci kimdir? Öğretmenine saygı ve itaati olan. Müzmin hastalık nedir? Kötü biriyle düşüp kalkmak. İlâç nedir? İyilerle birlik olmak.

- 46 -

"Hayatta en değerli olan nedir?" diye insan çok kez düşünür, bunun cevabı sadece şudur: Gerçeği kavramak ve başkalarına iyilik edebilmek için insanlar arasında doğmuş olmak en değerli şeydir.

- 47 -

Hile yapınca bir sevap, öfkelenince riyazet, iyi korunmazsa bilgi, dikkasiz davranılırsa bilgelik yok olur.

- 48 -

Hocanın görmediği bir sırada, kötü bir ev kadını ile, kötü bir öğrencinin aynı yerde bulunmaları en büyük felâket olur.

- 49 -

Hocasının ve babasının sözünü tutan gerçek öğrenci ve gerçek evlâttır. Hocaya ve babaya itaat aptalların tahammül edemeyecekleri şeylerdir.

- 50 -

İlk beş yıl kişi oğluna bir kral gözüyle bakmalı, sonra on yıl bir köle gibi, onaltısına basınca da ona bir dost gibi davranmalıdır.

- 51 -

İnatçı ve iddiacı, muhteris, kibirli, aşık ve hocasını düşman sayan beş tip insan, çabucak perişan olurlar.

- 52 -

İnsan dört bilgiyi (Veda'lar) bilse, tanrılara ve şeytanlara hizmet etmiş olsa, hattâ bir bilgin olsa bile, riyazet (disiplinli gayret) olmadan en yüce ve tek olan gerçeği kavrayamaz.

- 53 -

İnsan, gerçek bilgi, zenginlik ve sanata, dünyanın bir ülkesinden ötekine severek dolaşmadıkça erişemez.

- 54 -

İnsan bilgisini mezara götürmeli ama, onu kötü bir öğrenciye vermemeli, bilgi ile Őmartılan bir aptal eninde sonunda (insanın baŐma) düşman kesilir.

- 55 -

İnsanın kendi zekâsı mutluluğudur, en üstün zekâ ise öğretmeninin zekâsıdır, düşman zekâsı insanı mahveder, kadının ki ise perişan eder.

- 56 -

İŐlerimizi bitirmeden ölüm gelir yakalar bizi, mrn ne kadar süreceği belli olmadığı için insan daha genç yaŐta iken erdem kazanmağa bakmalı.

- 57 -

Bilgisi, ğd ve iyi davranışı sayesinde ğretmen büyük saygı görür, onun için ğrenci sabırlı olmalı ve öğretmeninin sözünden dıŐarı çıkmamalıdır.

- 58 -

İyi okumuş, iyi savaŐmıŐ, bir işi iyi baŐarmıŐ, riyazeti yerine getirmiŐ bir kimse eninde sonunda mutlu olacaktır.

- 59 -

Kadınları, mücevherleri, erdemi, dürüstlüğü, güzel bir sözü, çeşitli sanatları insan kimden olsa kabul eder.

- 60 -

Kendine düŐkünlük bilgi edinme yolunda aŐılması g bir engeldir, ama bilgi olmadan isterse kişi yüzlerce adak yerine getirsin yine de kurtuluş olmaz.

- 61 -

Kendisine bir kerecik olsun öđretmiŐ olana ğretmeni gözüyle bakmayan, yüz köpeğin karnında dolaŐtıktan sonra paryalar arasında yeniden doğacaktır.

- 62 -

Kişi kendisine bir hece ğreteni bile hocası gibi tutmazsa, yüz kez bir diŐi köpeğin rahmine girdikten sonra, tekrar andala (eldeğmez) olarak doğacaktır.

- 63 -

Kişi başkasının karısına ve malına göz dikmemeli, baŐkaları hakkında kötü Şeyler dememeli, hocasına glmemeli ve oturduğu yeri çok sık deđiŐtirmemeli.

- 64 -

Kişi efendice davranışı prensiplerden, iyi konuŐma tekniğini öğretmeninden, sadakatsızlığı oyuncuların, hileyi kadınlardan öğrenir.

- 65 -

Kişi kendisini nelere adamalıdır? Eğitim, yararlı ilâçlar, hediye ve adaklara. Kişi nelerden uzak durmalıdır? Kötülük, yabancı kadın ve başkasının serveti.

- 66 -

Kişi yanılıpta kızını ve bilgisini lâyıık olmayan birine verirse o zaman bu ikisi kişiye n ve erdem değil, piŐmanlık getirir.

- 67 -

Kişi (yolunu bilirse) zehirden abıhayat, bir çocuktan güzel ve veciz söz, en aşağılık adamdan en yüce bilgi, kötü soylu birinden inci gibi bir kadın ortaya çıkarabilir.

- 68 -

Kral bulunmayan ülkede kadın kocasına gereği gibi itaat göstermez, öğrenci de hocasının yararlı öğretimini dinlemez.

- 69 -

Krallar, ateş, öğretmen ve kadınlar kendilerine çok yaklaşılmca felâket getirirler, uzaktan ise hiç bir yararlı olmaz, kişi onlara ne çok yaklaşmalı ne de çok uzaklarında bulunmalı, orta bir mesafe seçmeli.

- 70 -

Kralsız bir krallık, silâhsız bir ordu, gözsüz bir çehre, bulutsuz yağmur mevsimi pinti bir zengin, tereyağsız yemek, beceriksiz ev kadını, şerefsiz dost, ihtişamsız kral, imansız öğrenci, erdemsiz insan ün yapamaz.

- 71 -

Kötü ise hoca, anne ve baba terkedilmelidir, zira insana ziyanı dokunan bir düşmandır, dost değil.

- 72 -

Kötü bir kralın yönetiminde hiç halka mutluluk nasip olur mu? Kötü bir dostun yanında kişi müreffeh olur mu? Kötü bir zevce ile evde huzurlu olunur mu? Kötü bir öğrenciyi eğiterek kişi ün yapabilir mi?

- 73 -

Kötü bir kralın yönetimi olacağına hiç yönetim olmaması daha iyidir, hiç arkadaşı olmamak kötü bir arkadaşa sahip olmaktan iyidir, hiç öğrencisi olmamak, kötü öğrenciye sahip olmaktan daha iyidir, hiç karısı olmamak kötü bir kadına sahip olmaktan daha iyidir.

- 74 -

Kurban ve adak vermek, okumak ve riyazet, bu dört iyi davranışı kişi başkalarından edinir, nefse hâkimiyet, dürüstlük, doğruluk ve merhamet kişinin kendi içinden gelen dört iyi davranıştır.

-75 -

Kurban, okumak, hediye vermek, riyazet, gerçek sevgisi, affetmek, nefse hâkimiyet ve azla yetinmek bu sekizinin erdeme giden yolu teşkil ettiği söylenir.

- 76 -

Metin kitapları meydana getirmek kolaydır ama bir öğretmen bulmak güçtür; çiçeği baş taşır ama güzel kokuyu burun seçer.

- 77 -

On öğretmen bir âçarya, yüz âçarya bir baba ve bin baba bir anne yerini tutar.

- 77 -

On öğretmen bir eğitici, yüz eğitici bir baba, bin baba bir anne yerindedir.

- 78 -

Öğretmene itaat ederek, çok para ile ya da bir başka bilgi vererek kişi bilgi kazanır, bu üç yolun dışında bir dördüncü yol yoktur.

- 79 -

Öğretmene kötü söz söylendiği veya onun tahkir edildiği bir yerde kişi yakulaklarını kapamalı ya da oradan çekip gitmelidir.

- 80 -

Öğretmenin görmediği yerde, kötü bir ev hanımı ile fena bir öğrenci buluşarlarsa büyük bir felâket doğar.

- 81 -

Öğretmenin kızına, dostunun karısına, efendisini yada hizmetçisinin karısına fenalık eden, bir Brahman öldürmüş sayılır.

- 82 -

Öğretmenin ustahğı iyi bir öğrenciye düşerse daha da üstün bir dereceye ulaşır, nasıl ki su damlası denizde midye içinde inciye dönüşür.

- 83 -

Öğretmenini dinleyerek insan doğruyu öğrenir, yanlış fikirlerini atar, bilgi kazanır ve kurtuluşa erişebilir.

- 84 -

Riyazet terimlerini kişi kendi başına yapar, okuma iki ikişi ile, şarkı üç kişi ile, seyahat dört, ziraat beş, savaş ise çok kişi ile olur.

- 85 -

Sağlık, zekâ, disiplin, şevk ve gayret, öğrencilerin eğitiminde başarı sağlama-ları için içten gelen beş yardımcısıdır, öğretmen, kitap, barınak, arkadaş ve kulak ise eğitimin beş dış yardımcısıdır.

- 86 -

Senin iki kulağını kutsal sözlerle çelişmeyen gerçek (Brahman) ile dolduran kişiye anne ve baba gözüyle bakmalı ona hiç bir şekilde fenalık yapmamalıdır.

- 87 -

Suda yıkanmak insanı kirinden temizler, merhamet (suyunda) banyo (insanın) içini daima temiz tutar, riyazet banyosu ise kişiyi günahattan uzak tutar, en yüce gerçekler bilgisi içinde bir banyo ise en yüksek makamdır.

- 88 -

Suya atılan yağ, soysuz birine verilen sır, lâyük olana sunulan mütevazi bir hediye, muktedir birine verilen bilgi, kendiliğinden artar.

- 89 -

Şımartmanın çok zararı, sıkı terbiyenin ise çok yararı vardır, onun için bir oğul ve bir öğrenci şımartılmayıp sıkı terbiye edilmelidir.

- 90 -

Tanrılara, Brehmenlere, kendisine ve öğretmenine ait olan bir işi insan namusluca ve tarafsızca yapmalı, başka türlü her hareket hile ve riyâkarlık olur.

- 91 -

Tanrılara saygı, merhamet, eli açıklık, kutsal banyo yerlerini ziyaret, dua etmek, riyazet, kutsal metinleri okumak ya da dinlemek, bir insanın yaşantısının altı meyvasıdır.

- 92 -

Tanrılara tapınmak, öğretmene hizmet, dua, nefis hâkimiyeti, riyazet ve hediye vermek, bir aile reisinin her gün yerine getirmesi gerekli altı ödevdir.

- 93 -

Yetişmiş olsa bile bir baba oğlunu eğitmeye devam etmelidir, böylece onun erdemli ve ünlü olmasını sağlar.

- 94 -

Zekâsı olmayan bir lider, alçak gönüllük taşımayan bir öğrenci, iyi davranışlı olmayan bir yogi, iç huzuru olmayan iyi bir kişi, içinde ruh olmayan bir beden, parasız bir aile reisi hiç iç açıcı değildir.

- 95 -

Zevk peşinde olan bilgi kazanabilir mi? Bilgi peşinde koşan için zevke yer var mıdır? İnsan ya zevk için çaba harcar bilgiyi bırakır ya da bilgi edinmeğe çaba harcar ve zevki bırakır.

Bilgi Üzerine

- 1 -

Aptallarla düşüp kalkmak insanın zekâsını körletir, bilginlerle hergün birlik olmak ise, insanı erdemin kaynağına ulaştırır.

- 2 -

Fakir kişi akıllı ise, akrabaları içinde bilgin, oğlu ve torunları yanında bulunan bir dul ise acınacak durumda değildir.

- 3 -

Aşk gibi hastalık, hata gibi düşman, öfke gibi ateş, bilgi gibi dost yoktur.

- 4 -

Av, zar oyunu, kadınları ayartmak ve içkinin sebep olduğu herşey bilginler tarafından ayıplanır, ama çok okumuş insanların bile bunlara kapıldığı da görülür.

- 5 -

Başkası için bilgelik, riyazet, mutluluk ve kahramanlık temenni eden kişi gerçekten mert bir insandır.

- 6 -

Başlangıcında zehir gibi, sonunda ise abıhayat gibi gelen mutluluk gerçek mutluluktur; çünkü bu, kişinin kendi bilgisinin açıklığı sayesinde sağlanmıştır.

- 7 -

Beden su ile, kalb gerçeyle, ruh kutsal bilgi ve riyazetle ve zekâ bilgi ile temizlenip parlatılır.

- 8 -

Bilgi bizi bir anne gibi korur, bir baba gibi yaramızı sağlar, bir zevce gibi acımızı unutturur ve neşe verir, ünümüzü dünyaya yayar, servet getirir, gerçekten, bilgi bize böylesi yakınlarımızın gördüğü bir hizmeti sağlar.

- 9 -

Bilgi gibi dost, hastalık gibi düşman, evlât sevgisi gibi sevgi ve kader gibi etkili güç yoktur.

- 10 -

Bilgi gibi göz, dürüstlük gibi riyazet, aç gözlülük gibi ıstırap, dünya malına boş vermek gibi etkili güç yoktur.

- 11 -

Bilgi insanın en büyük güzelliğı ve gizli hazinesidir. Bilgi neşe, ün ve mutluluk sağlar. Bilgi tüm öğretmenlerin öğretmeni, gezide olanın dostu, tanrısal olan şeylerin en yücesidir. Krallar paraya değil bilgiye hürmet ederler. Bilgiden yoksun olanın hayvandan farkı yoktur.

- 12 -

Bilgi, kahramanlık, gayret, kudret ve beşinci olarak zekâ, insanın doğuştan getirdiğı dostlarıdır, bunlar sayesinde akıllı kişiler hayatta başarı sağlarlar.

- 13 -

Bilgi insanın her dilediğini temin edebildiğı Arzu İneğı'nin tüm niteliklerine sahiptir, zira her zaman meyve verir, gurbette anne gibidir, bilgiye bir gizli hazine gözüyle bakılır.

- 14 -

Bilgi ruhun süsüdür, kötü eyilimler ise aptallığın görüntüsüdür, acı çekmek kadının, su nehrin, ay gecenin karanlık azla yetinmenin, akıllıca davranış ise bir kralın süsüdür.

- 15 -

Bilgiden yoksun ise kişinin soylu bir aileden gelmiş olmasının ne yararı olur? Mehtin kitaplarındaki bilgilere sahip bir kimse soylu bir aileden gelmese bile tanrılar katında itibar görür.

- 16 -

(Çeşitli) Bilgilere sahip ve devlet yönetiminin kurallarını uygulamasını bilen bir kral uzun süre kumanda eder ve düşmanlarını egemenliği altına alır.

- 17 -

Bilginler vakitlerini şiir okuyarak ve bilgi üzerine sohbetler yaparak geçirirler, aptallar ise uyku ya da kavga gibi budalaca uğraşlarla zamanlarını boşa harcarlar.

- 18 -

Bilginlerin ayak bastığı yerde çöl mamureye döner, ölüm ölümsüzlüğe, felâket mutluluğa dönüşür.

- 19 -

Bilginlerin, düşmanların ya da kadınların kalbinde yeri olmayan biri, sadece anasının gençliğini çalmak için dünyaya gelmiştir.

- 20 -

Bilgiye bağlanmadıkları, akıllı kişilerle birlik olmadıkları, hislerini kontrol edemedikleri için insanların içinde kötülük yer eder.

- 21 -

Bilgisiz yaşantı, akrabasız dünya, oğulsuz ev boştur, sefalet ise tüm hiçliktir.

- 22 -

Bir beyit, bir mısra, bir mısram yarısı hattâ bir hece öğrenerek, hediye vererek, okuyarak, çalışarak kişi günün değerlendirilmelidir.

- 23 -

Bütün yazılı eserleri anlayamadan okuyan kimse, mücevherler taşıyan, ama onlardan yararlanmayan bir merkebe benzer.

- 24 -

Çocuğu şımartmanın çok zararları vardır, sert davranma ona bir çok erdem kazandırır, onun için insan oğluna ve öğrencisine hep sert davranmalı, onları şımartmamalıdır.

- 25 -

Cahili memnun etmek kolaydır, okumuşu memnun etmek daha da kolaydır, ama yarı cahili Brahman bile memnun edemez.

- 26 -

Ders vermekte olmasalar bile bilginleri ziyaret etmelidir, çünkü onların lâf arasında söyledikleri bile insana derstir.

- 27 -

Dırdır demek kısaca ölüm demektir, yaralayıcı sözler mutluluğun sonudur, (öğretmene) itaatsizlik, acelecilik ve gurur (ise) bilginin üç düşmanıdır.

- 28 -

Doğru, alçak gönüllü ve sakin, okumuş, başkasına kötülük yapmayan, kendi karısıyla yetinen, başkasının karısına göz dikmeyen bir kimsenin başı hiç derde girmez.

- 29 -

Doktorlar zengin hastalardan, saraylılar işi iyi gitmeyen kraldan, bilginler aptallardan ve bir kral dürüst insanlardan geçimini sağlar.

- 30 -

Dünya nimeti olan altından Şu üç insan yararlanır: cesur kişiler, bilginler ve çalışmasını bilenler.

- 31 -

Dünyaya bir insan olarak doğmak güçtür, bilgi kazanmak da öyle, şair olmak da aynı şekilde, ama en zor olanı muktedir olmaktır.

- 32 -

Dürüstlük, güzellik, dinî ve dünyevî bilgi, soylu bir aileden gelmek, iyi davranış, kuvvet, zenginlik, kahramanlık ve tathî dillilik, işte bu on şey insanı cennetlik yapar.

- 33 -

Elbise olmadan süs, tereyağı olmadan yemek, göğüsler olmadan kadın, bilgi olmadan hayat (hiç bir şeye benzemez).

- 34 -

En yüce kişilerle düşüp kalkan, bilginlerle sohbet eden, yararsız dostluğa son veren kişinin başı derde girmez.

- 35 -

Erdemler güzelliğın, iyi davranış ailenin, beceriler bilginin, refah zenginliğın süsüdür.

- 36 -

Erdemleri olan kişi adam sayılır, hiç bir erdemi olmayan ise adam yerine konmaz, bilgin kişilerde bütün erdemler vardır, aptallarda ise hatâdan başka şey bulunmaz.

- 37 -

Ey oğul! durmadan dinlenmeden oku, harfleri kalbine yaz; bir kral (yalnız) kendi ülkesinde, bilgi ise her yerde saygı görür.

- 38 -

Ganj nehrinin bulunmadığı bir ülke, bilgiden yoksun aile, çocuksuz kadın, hediye dağıtılmayan bir âyin boştur.

- 39 -

Genç olsa, güzel olsa ve iyi bir soydan gelse bile eğer kişi bilgiden yoksun ise o kimse kokusuz kimşuka ağacına benzer, ve kimse onu çekici bulmaz.

- 40 -

Gerçek kazanç nedir? Erdemli kişilerle birlik olmak, acı nedir? Akılsızlardan medet ummak. Kayıp nedir? Zamanı boşa geçirmek. Eğitim nedir? Mutluluk ve gerçek erdem. Kim kahramandır? Hislerine hâkim olan. En çok sevilen kimdir? Sadık bir zevce. Zenginlik nedir? Bilgi. Rahatlık nedir? Kendi vatanında bulunmak, Krallık nedir? Otorite.

- 41 -

Güçlü insan için ağır yük var mıdır? Gayretli için uzaklık olur mu? Bilginler için yabancı var mıdır? Tatlı fimselerin düşmanı olur mu?

- 42 -

Güneş olmadan gün, dolunayı olmadan mehtap, oğlu olmadan aile, köksüz ağaç, servet olmadan dostlar, bilgi olmadan gerçek, çalışma olmadan bilgelik, paradan şöhret olmaz.

- 43 -

Güzelliği değil erdemi sor, soyu sopu değil iyi davranışı sor, bilgiyi değil beceriyi sor, zenginliği değil rahatlığı sor.

- 44 -

Hediye vermek, tanrılara tapınmak, kutsal yerleri ziyaret etmek ve bilgelik, bunların hiç biri kalbi temiz olmayana bir şey sağlamaz.

- 45 -

Fikrî yönden herhangi bir yüceliği olmayan bir kimse kendini hiç bir zaman bilginler arasında göstermez; bir lâmba güneşin ışınlarının bulunduğu yerde değil ancak karanlıkta ışık saçabilir.

- 46 -

Uygulamada yararı olmayan bilgi, sevilmeyen bir zevcenin süsü gibi, insana ancak bir yükür.

- 47 -

Hiddet Yama (Ölüm Tanrısı) gibidir, aç gözlülük Cehennem Irmağına, bilgi-Dilek İneğine, kanaatkârlık ise Mutluluk Ormanına benzer.

- 48 -

İnsan aynayı tozunu silerek temiz tutar, fikrini ise çalışarak (okuyarak)...

- 49 -

İnsan bilgi edinemediği, para kazanamadığı, mutluluk bulamadığı bir yerde bir gün bile kalmamalı.

- 50 -

İnsan (sadece) saçları ağardığı için saygı değer yaşlı bir kişi olmaz; gerçek bilgiye sahip olunca tanrılar, bir çocuğu bile saygı değer yaşlı kişi olarak tutarlar.

- 51 -

İnsanı yücelten şu sekiz erdemdir: zekâ, soyluluk, nefse hâkimiyet, bilgelik, cesaret, az konuşmak, gelirine göre harcamak ve iyilik etmek.

- 52 -

İnsanlar için bilgi, abuhayat suyuna benzer, içince bunu ondan hiçbir haydut, hiçbir kral, hiçbir kardeş ya da akraba çekip alamaz, bilgi insanın kendi vatanında bir dost, yaban ellerinde ise bir akrabadır.

- 53 -

İnsanların beraberlerinde taşıdıkları bilgi hazinesi öteki hazinelerin hepsinden daha değerlidir, çünkü, hiçbir haydut ve hiç bir kral onu insanın elinden alamaz. Hem de bu hazine insana yolculuk sırasında hiç ağırlık vermez.

- 54 -

İşe yarayacağı sırada uygulanabilen bilgi gerçek bilgidir, kitapta duran bilgi ise sayılmaz, yabancı ellerdeki para da para sayılmaz.

- 55 -

İyi davranış, soylu bir aileden gelmiş olmaktan daha iyidir; fakirlik hastalık-tan, bilgi krallıktan, bağışlamak riyazetten üstündür.

- 56 -

Kadınların süsü sadakat, ağacın süsü meyve, insanın süsü bilgi, riyazet yapanın süsü merhamettir.

- 57 -

Kahramanlar, bilginler ve güzel kadınlar nereye giderlerse gitsinler kendileri için hazırlanmış bir yer bulurlar.

- 58 -

Kişi bilgisine, işlerine, yaşına akrabalarına ve servetine oranla saygı görür. Bunlara fazlasıyla sahip olan bir şüdra (aşağı kast kişisi) bile yaşlılığında saygı görür.

- 59 -

Kişi iyi okudu ise, iyi savaştı ise, bir işi iyi becerdi ise, riyazeti iyi yaptı ise eninde sonunda mutlu olur.

- 60 -

Kişi kabiliyeti olan işe sarılmalı, tüm bilgeliğine sahip olsa bile, kişi iş alanında neceri sahibi olmadıkça yanılacaktır.

- 61 -

Kitap okuyanlar, cahillerden iyidir, okuduğunu (akıllarında) tutanlar (sadece) okuyanlardan iyidir, okuduklarını anlayanlar akıllarında tutanlardan daha iyidir. okuduklarını uygulayabilenler ise okuduklarını anlayanlardan daha iyidir.

- 62 -

Kokila sesi sayesinde, zevce kocasına sakati ile, çirkin insan bilgisi ile, yogi sabrı ile, güzel görünür.

- 63 -

Kokulu suları fillerin süsüdür, su gülleri suyun, dolunay gecenin, iyi davranış bir zevcenin, hızlı gitme bir atın, sürelî ziyafetler bir evin, gramer yönünden doğruluk bir sözün, flamingo sürüleri bir nehrin, bilginler bir topluluğun, hayırlı evlât bir soyun, kral bir ülkenin, erdemli kişiler ise üç dünyanın süsüdür.

- 64 -

Yanlış yolla edinilmiş bilgi, iyi sindirilmemiş yiyecek, fakir için arkadaşlık, yaşlı (erkek) için genç kadın zehirden farksızdır.

- 65 -

Köy olmayınca sınır olmaz, bilgi olmayınca şöhret olmaz, idrak olmayınca kurtuluş olmaz, imanlı tapınma olmayınca ermişlik olmaz.

- 66 -

Metin kitaplarının tümünü bildikleri halde dünya işlerinden haberleri olmayan kimseler aptal bilginler gibi gülünç olurlar.

- 67 -

Ne yıllar ne ağaran saçlar ne servet ve ne de akrabalar, insan saygı değer bir kişi olur, bizim gözümüzde yüce olan okumuş olandır, eski bilgelerin koydukları kural böyledir.

- 68 -

Oku oğlum oku. Tembellik bir işe yaramaz. Okumayan sadece kalp yüküdür, ama bir şey öğrenmiş olanlara krallar bile saygı duyar, Oku oğlum. Her gün oku.

- 69 -

Olgunlaşmamış riyazet öfkeye, olgunlaşmamış bilgi kendini beğenmişliğe, acemice ticaret başkalarını suçlamağa, ham besin mide ağrısına sebep olur.

- 70 -

Öfke bedeni yakan ateşin, para aşk ateşinin, bilgi gerçek ateşinin, dünya ise beceri ateşinin yakıtıdır.

- 71 -

Öfkeye yenilmeyen yenilenden, sabırlı sabırsızdan, insanıyeti bilen bilmeyenden, okumuş okumamıştan üstündür.

- 72 -

Para, akraba, yas, işlerin iyi ve kötü sonuçları ve beşinci olarak bilgi, bunlar önemli şeylerdir ve değerleri sıralarına göre artar.

- 73 -

Paraya değil (tanrı) Şiva'ya bağlanmak, aşk oyunları yapan genç zevceye değil bilginlere yakın olmak, bedeni değil şöhreti düşünmek yüce ahlâklı kişilerin davranışlarıdır.

- 74 -

Riyazet insanı öfkeden, zenginlik kıskançlıktan, bilgi hem gururdan gem aşırı tevazudan kurtarır, ama insanı sefaletten kurtaracak olan yine kendisidir.

- 75 -

Sadece saygısız çocuk babasından nefret eder, yalnız aşkta utanma yoktur, yarı cahil gerçekten baş belâsıdır, işte işin esası budur.

- 76 -

Sağlık, zihin, araştırma, gayret ve şevk bilginlerin çalışmalarında başarıya ulaşabilmeleri için beş iç etkindir; öğretmen, kitap, oturacak yer, arkadaş ve kulaklar ise beş dış etkindir.

- 77 -

Sıhhat, bilgelik, iyilerle dostluk, yüce bir soydan gelmek, geçimi için başkasının eline bakmamak, para olmasa da bir insanı büyük egemen yapar.

- 78 -

Sıradan bir insan servet toplamağa, bilgin güzel sözler işitmeye, deniz suya ve göz güzel şey görmeğe doyamaz.

- 79 -

Soylu kişilerle ilgi, bilginlerle dostluk, akraba ile de birlik kuran kimsenin sırtı yere gelmez.

- 80 -

Şıklıkta elbise, yemekte terayağı, kadında göğüs, brahmanlarda bilgelik esastır.

- 81 -

Tatlı dillilikle eli açıklık, bilgelikle alçak gönüllülük, kahramanlıkla merhamet, zenginlikle nankörlük, bu güzel dört çifte raslamak güçtür.

- 82 -

Uygun düşmeyen yerde kullanılacak olduktan sonra bilgeliğin ne değeri olur? Böyle bir bilgelik, karanlık bir yerde bulunan bir çömleğin içine konmuş bir lâmbaya benzer.

Dizin 1

Eğitim Üzerine

| | | | | | |
|----|------|----|------|----|------|
| 1 | 4211 | 34 | 2328 | 67 | 6227 |
| 2 | 4116 | 35 | 3871 | 68 | 3643 |
| 3 | 2474 | 36 | 1777 | 69 | 176 |
| 4 | 28 | 37 | 1773 | 70 | 5773 |
| 5 | 4804 | 38 | 2465 | 71 | 2174 |
| 6 | 4147 | 38 | 7583 | 72 | 1809 |
| 7 | 4074 | 40 | 3864 | 73 | 5963 |
| 8 | 2455 | 41 | 4526 | 74 | 742 |
| 9 | 7442 | 42 | 3452 | 75 | 1091 |
| 10 | 1649 | 43 | 6742 | 76 | 7132 |
| 11 | 7452 | 44 | 6748 | 77 | 1300 |
| 12 | 1031 | 45 | 1944 | 78 | 2178 |
| 13 | 511 | 46 | 6639 | 79 | 2181 |
| 14 | 6083 | 47 | 6749 | 80 | 1784 |
| 15 | 4492 | 48 | 1784 | 81 | 2182 |

| | | | | | |
|----|------|----|------|----|------|
| 16 | 4038 | 49 | 7608 | 82 | 4029 |
| 17 | 3711 | 50 | 5747 | 83 | 6573 |
| 18 | 5095 | 51 | 7581 | 84 | 1392 |
| 19 | 1367 | 52 | 2461 | 85 | 1015 |
| 20 | 6594 | 53 | 6082 | 86 | 4992 |
| 21 | 2957 | 54 | 6081 | 87 | 2362 |
| 22 | 5767 | 55 | 7472 | 88 | 2365 |
| 23 | 4053 | 56 | 38 | 89 | 5847 |
| 24 | 5847 | 57 | 2452 | 90 | 1878 |
| 25 | 6521 | 58 | 7281 | 91 | 2944 |
| 26 | 5769 | 59 | 7194 | 92 | 2943 |
| 27 | 787 | 60 | 2453 | 93 | 4078 |
| 28 | 4027 | 61 | 1400 | 94 | 329 |
| 29 | 243 | 62 | 3924 | 95 | 3389 |
| 30 | 6285 | 63 | 2180 | | |
| 31 | 6384 | 64 | 6127 | | |
| 32 | 7453 | 65 | 1793 | | |
| 33 | 4800 | 66 | 6107 | | |

Dizin 2

Bilgi Üzerine

| | | | | | |
|----|------|----|------|----|------|
| 1 | 4981 | 27 | 787 | 53 | 3240 |
| 2 | 722 | 28 | 5598 | 54 | 4156 |
| 3 | 3670 | 29 | 6287 | 55 | 1831 |
| 4 | 4933 | 30 | 3394 | 56 | 7609 |
| 5 | 6568 | 31 | 6716 | 57 | 6514 |
| 6 | 5047 | 32 | 6010 | 58 | 6084 |
| 7 | 201 | 33 | 1183 | 59 | 7281 |
| 8 | 4807 | 34 | 2167 | 60 | 5636 |
| 9 | 3231 | 35 | 2124 | 61 | 113 |
| 10 | 3680 | 36 | 3873 | 62 | 1919 |
| 11 | 6089 | 37 | 7133 | 63 | 3545 |
| 12 | 6102 | 38 | 2055 | 64 | 2836 |
| 13 | 1651 | 39 | 5795 | 65 | 7575 |
| 14 | 6569 | 40 | 1943 | 66 | 435 |
| 15 | 1734 | 41 | 1926 | 67 | 3508 |
| 16 | 6104 | 42 | 3570 | 68 | 7583 |
| 17 | 1711 | 43 | 2119 | 69 | 103 |
| 18 | 6507 | 44 | 2754 | 70 | 1971 |
| 19 | 6076 | 45 | 6536 | 71 | 48 |

| | | | | | |
|----|------|----|------|----|------|
| 20 | 248 | 46 | 667 | 72 | 6072 |
| 21 | 685 | 47 | 1974 | 73 | 4519 |
| 22 | 6594 | 48 | 4839 | 74 | 3709 |
| 23 | 3397 | 49 | 5070 | 75 | 3593 |
| 24 | 1360 | 50 | 3276 | 76 | 1014 |
| 25 | 105 | 51 | 740 | 77 | 1011 |
| 26 | 6761 | 52 | 3239 | 78 | 3273 |
| | | | | 79 | 1841 |
| | | | | 80 | 6009 |